

- Scribner Dictionary by William D. Harsey, Editional Director, Mission Hills. – California. Macmillian Publishing Company – 1986.
 - Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Albert Sidney Hornby. – Oxford : Oxford Press, 2001. – 792 p.
 - Oxford Illustrated Dictionary/ ed.by J. Coulson, C.T. Carr. – London : Asmen House – Oxford University Press. – 1962. – 976 p.
 - Longman Dictionary of Contemporary English /ed. by Smith F. –London : Harlow and Pitman Press, 1996 - 1303 p.
- СДО – семантико-диференційна ознака.

*О. Л. Клименко
(Запоріжжя)*

СЕМАНТИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Розглядаються особливості семантичної інтеграції запозичень, які позначають світ тварин, в лексико-семантичну систему англійської мови. Виявлено семантичні модифікації запозичених одиниць, досліджено їх словотворчу та фразотворчу активність в англійській мові.

Ключові слова: запозичення, інтеграція, семантична еволюція.

Рассматриваются особенности семантической интеграции заимствований, называющих животных, в лексико-семантическую систему английского языка. Изучаются семантические модификации заимствованных единиц, их словообразовательная и фразовая активность в английском языке.

Ключевые слова: заимствование, интеграция, семантическая эволюция.

The article focuses on semantic integration of zoonimic borrowings in Modern English. The semantic modifications of zoonimic loan words, their word-building and phraseological activity in Modern English are under study.

Key words: borrowing, loan word, integration, semantic evolution.

Загальновідомо, що мова – це динамічна система, характерні риси якої рухливість, прагнення до вдосконалення та розвитку. Як будь-яка мовна система, англійська мова розвивається як за

рахунок власних ресурсів, так і за рахунок запозичень. Запозичення мовних одиниць з однієї мовної системи в іншу є явищем складним і багатогранним. У вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці різні аспекти запозичень англійської мови розглядалися неодноразово, проте недостатньо розроблені в мовознавстві проблеми, пов'язані зі зрушеннями в семантиці запозичень, що потрапили до англійської мови.

Серед запозичень, що зазнали в англійській мові семантичних змін, виокремлюється група слів, які позначають представників світу фауни. *Meta* даної статті – виявлення особливостей семантичної еволюції в сучасній англійській мові зоонімічних запозичень, їх дериватів та фразеологічних одиниць, до складу яких вони входять. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: проаналізувати механізми семантичних зрушень в інтегрованих зоонімічних запозичень; установити семантичні особливості словотворчої парадигми та визначити специфіку фразотворчої активності запозичень у сучасній англійській мові.

Необхідно зауважити, що при семантичній еволюції зоонімічних запозичень в англійській мові спостерігається явище зоосемії. Застосування зооморфної метафори, тобто перенесення тваринних ознак на людину, пояснюється тим, що зіставлення живої істоти зі світу тварин із людиною видається носію мови природним, оскільки протягом історичного розвитку людства тварини займали важливе місце у діяльності людини. Як правило, метафоричне перенесення значення у випадку із зоонімічними запозиченнями реалізується за зіставленням дій тварин, а також за фізичними ознаками тварин, що переносяться на людину, сприяючи виділенню і позначенню психічних властивостей особи. Варто зазначити, що поряд зі зміною денотативного компонента за рахунок дії метафоричного або метонімічного перенесення значення, у зоонімічних запозичень зазвичай має місце поява негативної конотації.

Розглянемо детальніше особливості семантичного розвитку зоонімічних запозичень в англійській мові. Наприклад, іменник *moose* в мові аборигенів позначає північно-американського оленя, який вирізняється від інших видів великою вагою [4], а в англійській мові вживається для зневажливої характеристики лю-

дини з надмірною вагою: „*Klein was an eighth grader with a weight problem. It was a problem at school, where the boys called her „Moose”, and it was a problem at home, where her father reminded her, “No one likes fat girls”* (The New York Times, Sept. 23, 2008). У британському сленгу цей іменник вживається для образливої характеристики незграбної людини [2]. Основою зоометафори є асоціація за зовнішнім виглядом або створюваним враженням.

Мовною одиницею *coyote* в мові індіанського населення позначається вид вовка, що годується м'ясом мертвих тварин. В англійській мові внаслідок метафоричного переносу утворилося два лексико-семантичні варіанти: слово *coyote* має переносне значення „неприємна людина”, а в розмовній англійській мові позначає контрабандиста, який перевозить через кордон нелегальних іммігрантів (переважно з Мексики): „*Among other warnings, the government cited the risks of being victimized by „polleros, coyotes or pateros“ - in English, chicken herders, coyotes and duck herders - slang for those who smuggle migrants across the border*” (The New York Times, Jan.9, 2005). Зазначимо, що формування обох лексико-семантичних варіантів, зумовлене залученням механізму метафоризації, супроводжується набуванням негативної конотації.

Дієслово *coyote*, яке сформувалося в результаті конверсії, в англійській мові вводить поняття „нелегально перевозити через кордон”: „*He there met Cheech Marin who coyoted him across the border in an old pickle delivery box van...*” [6, с.233]. Функціонування в сучасній англійській мові дієслова *coyote* в значенні „зганьбити себе” може слугувати прикладом „утраченої мотивації”, коли формування семантики похідного дієслова відбувається шляхом докорінного переосмислення: „*The Mock Bout I won by pulling it out in the last rounds, but boy, was I terrible - I'd never read “1990” so poorly, my intros floundered, the desert mocked me when I coyoted along with my brother on cassette in “Crazy”* [5, с.138].

Таким чином, лексема *coyote* в англійській мові вживається насамперед на позначення койота. Крім того, слово *coyote* набуло додаткових значень „неприємна людина” і „контрабандист”, а також утворює похідні, тобто функціонує як дієслово у двох лексико-семантичних варіантах „нелегально перевозити через кордон” і „зганьбити себе”.

Іменник *skunk*, який у мові-донорі й у мові-реципієнті позначає „скусна” – тварину з огидним запахом [4], внаслідок дії метафоричного переносу, набув додаткового значення і вживається для образливого позначення жалюгідної людини: „*The ability of our friend the skunk to douse its enemies with foul-smelling musk has, however, made „skunk“ a slang term of derogation in other senses. „Skunk” has, since the early 19th century, been slang for „a contemptible or untrustworthy person, ...”* (The New York Times, Nov. 27, 2001). Така семантична трансформація зі зміною денотативного значення і появою негативної конотації зумовлена спільним фактором „неприємності”, що характерно для обох сигніфікатів.

Похідний прикметник *skunky* також вживається на позначення чогось, що має вкрай неприємний запах: „*People describe some of the smells as skunky or sewerlike,*” said Jason Bailie, a University of Cincinnati graduate student working on the test. „*There’s also one that smells like banana*” (The Sunday Times, Jan.28, 2006). „*There are different theories as to why the lime is put there in the first place: It cleans the tip of the bottle, or it kills germs, or it shoos flies, or it masks the taste of skunky beer*” (The New York Times, June 17, 2004).

Отже, індіанське запозичення *skunk* в англійській мові передусім позначає скусна, а додатковим значенням іменника *skunk* є „неприємна людина”. Саме в такому значенні слово *skunk* увійшло до складу фразеологізму *drunk as a skunk*, яким в англійській мові США позначається нетвереза людина: „*Although comparative terms for drunkenness have been popular throughout the history of English, „drunk as a skunk” seems to be a fairly recent (20th century) addition to the canon*” (Indian Country Today, May 18, 2003).

Значний інтерес становить процес семантичної інтеграції лексичної одиниці *buck*, яка в мові-донорі і в мові-реципієнті передусім позначає самця оленя. Внаслідок метонімічного перенесення утворюється додаткове значення лексеми *buck* „шкіра оленя”, а шляхом залучення механізму метафоризації – новий лексико-семантичний варіант „людина чоловічої статі, самець” [4]. Водночас це слово використовується в нелітературній англійській мові для презирливого позначення представника автохтонного населення або афроамериканця [3], що є наслідком звуження зна-

чення. Крім того, в нестандартній англійській мові внаслідок дії метафоричного переносу мовна одиниця *buck* використовується на позначення долара: „*Both are funds with a relatively concentrated portfolio of stocks, so each bet that they take produces more bang per buck. In their cases, the heavy transaction costs they incur have been worth it*” (The Times, March 12, 2005). Такий семантичний розвиток пояснюється тим, що шкіра оленя слугувала індіанцям грошовою одиницею.

Крім того, слово *buck* виявляє значну фразотворчу активність в американському варіанті англійської мови. Оскільки іменник *buck* полісемічний, його лексико-семантичні варіанти реалізуються в певних фразеологізмах. Наприклад, стале словосполучення *as hearty as a buck* вживається на позначення міцної, здорової людини: „*It's sure that the clinical and laboratory exams haven't pointed out anything unusual. David was, each time as hearty as a buck. Yet...*” (The Sunday Times, September 16, 2007). У цьому випадку слово *buck* вживається у своєму первісному значенні – „олень”. Інший лексико-семантичний варіант слова *buck* „гроші” реалізується у складі словосполучень *for a quick buck, make a quick buck, turn a fast buck*, які вводять поняття „отримати швидкий заробіток”: „*A significant number of professional counterfeiters come into the host city every year,*” said Anastasia Danias, a lawyer for the N.F.L. *They come, she said, „hoping to make a quick buck off fans' enthusiasm for the game*” (The New York Times, February 1, 2008).

Лексема *buck* входить також до складу фразеологізму *pass the buck*, який в американському покері (карточна гра) позначає „передати іншому гравцю марку, що вказує на його чергу здавати” [1, с. 163]. В результаті дії механізму метафоризації стале словосполучення *pass the buck* увійшло до стандартної англійської мови в значенні „перекладати свої проблеми на когось-іншого”: „...of the areas affected by civil partnerships are devolved to the Scottish Parliament. For the Scottish Executive **to pass the buck** to Westminster on a matter that is substantially devolved is an abdication of responsibility, „she said” (The Times, September 11, 2003).

Стійке словосполучення *the buck stops here* спочатку вживалося тільки в процесі гри в покер на позначення неможливості пе-

редачі марки іншому гравцю і необхідності здавати карти самому гравцю. Пізніше, в результаті детермінологізації, фразеологічна одиниця *the buck stops here* увійшла до стандартної англійської мови США і реалізує поняття остаточної інстанції, що несе відповідальність. На базі фразеологічної одиниці *the buck stops here* в англійській мові утворилося антонімічне стійке словосполучення *the buck starts here*, що вводить поняття „тут починається безвідповідальність”: „...until January last year, taking only five days' holiday a year. His desk was said to contain the motto, „**The buck starts here**”» (The Times, September 18, 2007).

Слово *possum* (*opossum*) як у мовах індіанців, так і в англійській позначає опосума. Фразеологічна одиниця *to play possum* в англійській мові вводить поняття „прикидатися мертвим”: „The Mayans were too smart to fall for the „**play possum**” trick, but I imagine it was the Hollywood pressure from high dictating a slightly rosier ending, even though the vine contagion would then be let loose everywhere an escapee travelled” (The New York Times, February 12, 2008). Семантику ідіоми *to play possum* можна пояснити інстинктом опосума, що вдає себе мертвим при небезпеці. Пізніше внаслідок генералізації значення словосполучення *to play possum* почало вживатися на позначення прояву байдужості або нерозуміння: „Andy Warhol wasn't hiding anything,” Mr. Burns said. „He was a rule-breaking, paradigm-shifting artist who loved **to play possum**. He loved to pretend there was no meaning there” (The New York Times, June 12, 2006).

Лексема *possum* також входить до складу компаративного словосполучення *happy as a possum up a gum-tree*, яке функціонує в англійській мові для характеристики найвищого ступеня радощів: „It's the day after my first Pro-Tour Classic behind the wheel of the team car and I admit I feel like **a possum up a gum tree**; pretty happy with things. Before I had already done some races in France, Italy and in Belgium...” (The Sunday Times, April 24, 1998). Семантику цієї фразеологічної одиниці можна пояснити тим, що евкаліптове дерево є натуральним середовищем опосума, де він почувається ситим і в безпеці.

Отже, аналіз семантичних модифікацій запозичень, які позначають світ тварин, дозволив нам виділити три шляхи їхньої інтеграції до лексико-семантичної системи англійської мови:

1) збереження етимонного значення запозиченої лексичної одиниці в англійській мові (*opossum*); 2) співіснування первісного значення етимона з розвитком нових лексико-семантичних варіантів (*coyote, skunk; buck*) 3) зникнення первісного значення етимона і формування нових значень в англійській мові (*moose*).

Процес семантичної інтеграції зоонімічних запозичень в англійську мову супроводжується: 1) конкретизацією та генералізацією; 2) переносенням значення. Найпродуктивнішим механізмом утворення переносного значення при зміні денотативного компонента зоонімічних запозичень в англійській мові є метафоричний перенос, причому механізм метафоризації нерідко комбінується з метонімічним переносом і генералізацією значення, що спричинює явище полісемії. При семантичному розвитку запозиченої одиниці в англійській мові денотативні зміни призводять до появи негативної оцінної конотації, а також пейоративної конотації значення запозичення.

Аналіз словотворчої парадигми зоонімічних запозичень в англійській мові виявив високу активність суфіксації та конверсійної трансформації запозичень (перехід від іменника до дієслова), а також їх активну участь у фразотворчих процесах англійської мови. Особливістю семантичної еволюції зоонімічних запозичень в англійській мові є набування негативної оцінної конотації як запозиченими лексичними одиницями, їх похідними, так і фразеологічними одиницями, до складу яких вони входять.

Щодо подальших досліджень у даному напрямку, то перспективними, на нашу думку, є детальніше висвітлення конотативних змін запозичених одиниць, вивчення специфічних рис виникнення полісемії запозичень та виявлення словотворчої та фразотворчої активності запозичених одиниць в сучасній англійській мові.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Goosens L. *Metaphonymy : The Interaction of Metaphor and Metonymy in Figurative Expressions for Linguistic Action in a Cognitive Prospective* / Louis Goosens. – Amsterdam : John Benjamins, 1995. – P. 159–175.
2. *Oxford Dictionary of Modern Slang* [compiled by J. Ayto]. – New York : Oxford University Press, 1992. – 300 p.
3. *Thesaurus of American Slang*. – [ed. by L. Chapman]. – London; Glasgow : Collins, 1990. – 489 p.

4. Webster's Third New International Dictionary of the English Language Unabridged – [ed. by Gove P. B.] – Springfield : Merriam Webster Inc., Publishers, 1981. – 2663 p.
5. Ondaatje Michael. The English Patient / Michael Ondaatje. – NE, Atlanta : Aberdeen Bay Book Publishers, 1994. – 502 c.
6. Robinson Eden. Monkey Beach / Eden Robinson – New York : William Morrow Editor, 2001. – 411 c.

*О. Коваленко, Т. Малік
(Київ)*

РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ АРХАЇЗОВАНИХ ІМЕННИКІВ У ДІАЛОЗІ (на матеріалі історичних романів В. Скотта)

У статті розглядаються архаїзовані слова, які вважаються основними стабільними і об'єктивними маркерами жанру історичного роману. Основні функції англійських архаїчних і архаїзованих іменників визначаються і досліджуються в діалогах історичних романів.

Ключові слова: історичний роман, діалоги; архаїчні слова / іменники, жанрові маркери; основні функції.

В статье рассматриваются архаизированные слова, которые считаются основным стабильным и объективным маркером жанра исторического романа. Основные функции английских архаичных и архаизированных существительных определяются и исследуются в диалогах исторических романов.

Ключевые слова: исторический роман, диалоги; архаичные слова / существительные, жанровые маркеры; основные функции.

The article deals with archaic words, which are considered the main stable and objective markers of the genre of a historical novel. The main functions of the English archaic nouns in the dialogues of historical novels are defined and investigated.

Key words: historical novel, dialogues; archaic words vs. nouns, genre markers; main functions.